

БОНДАР ПАВЛО ВАДИМОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного права*

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІДНОСИН ШЕРІНГУ АВТОМОБІЛЬНОЇ ПОЇЗДКИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Війна в Україні прямо або опосередковано вплинула на всі сфери суспільного життя. Структура автомобільних перевезень в умовах воєнного стану зазнала тектонічних змін через вплив одразу декількох факторів:

- через бойові дії несприятливими, а іноді й неможливими, стали умови ведення підприємницької діяльності з перевезення пасажирів – небезпечність стала не єдиною характеристикою поїздки між окремими населеними пунктами. Проблеми з паливно-мастильними матеріалами також наклали відбиток на стан розвитку системи автомобільних перевезень як пасажирів, так і вантажів;

- з'явилися кейси «волонтерських» перевезень з небезпечних регіонів України; вивезення вимушених переселенців за кордони нашої держави;

- неможливість виїзду за кордон чоловіків у віці від 18 до 60 років зумовила скорочення кадрового потенціалу для здійснення міждержавних автомобільних перевезень.

Вже звичні для українців агрегатори таксі та міжміських автомобільних перевезень в умовах воєнного часу вдалися до переформатування своєї роботи з метою допомоги своїм співгромадянам. Так, у додатку агрегатора таксі Bolt з'явилася нова категорія «Support», що надала можливість водіям-волонтерам допомогти з перевезеннями за символічною ціною в 1 грн, а «всі, хто цього потребує, безплатно переміщатись у разі екстреної потреби» [1]. Одеський агрегатор «Бонд» також організував у застосунку можливість обрати вибирати клас авто «Волонтер» або «Волонтер вантажний» [2]. Долучився до вкрай важливого процесу організації волонтерських перевезень також і сервіс пошуку попутників BlaBlaCar [3]. Окрім того для здійснення волонтерських перевезень створювалися спеціалізовані пабліки в соціальній мережі Facebook, групи в месенджерах Viber, Telegram та інших.

Свідомий та громадсько активний вибір підприємців сприяти евакуації цивільного населення та розширенню волонтерського руху є надзвичайно важливим для нашої держави в умовах війни, однак слід зазначити, що не вирішеним залишається питання врегулювання даних відносин між перевізником та пасажиром, особливо з огляду на непоодинокі факти обману, шахрайства [4] та скоєння псевдододіями-волонтерами інших дій, направлених на порушення цивільних прав пасажирів.

Перш за все, необхідно відзначити, що перевезення, яке здійснюється безоплатно, за символічну плату (1 грн. у випадку таксі «Бонд»), або з урахуванням лише витрат на паливо за час поїздки в будь-якому випадку повинні бути ідентифіковані як договірні цивільні відносини з перевезення пасажирів. Відповідно до положень загальної для всіх договірних зобов'язань з надання послуг ст. 903 ЦК України, якщо договором передбачено надання послуг за плату, замовник зобов'язаний оплатити надану йому послугу в розмірі, у строки та в порядку, що встановлені договором. Як зазначає І. Лукасевич-Крутник, диспозитивне формулювання свідчить, що законодавець надав перевагу договірному врегулюванню питання оплати послуг, а договори з надання транспортних послуг можуть бути оплатними і безоплатними, що визначається на розсуд сторін [5].

Отже, можемо констатувати, що для даного виду правовідносин актуальними є регулятивні положення, що стосуються саме договірних відносин перевезення пасажирів. Попри недостатню законодавчу врегульованість відносин безоплатного перевезення, в літературі зустрічаємо думку, що перевізник, який не є транспортом загального користування, має право в будь-який момент відмовитися від виконання безоплатного договору перевезення, і для нього не виникає обов'язку відшкодовувати збитки, завдані невиконанням договору [6, с. 77].

Однак, вважаємо, що недостатня визначеність характеристик безоплатного договору перевезення та відсутність зустрічного зобов'язання з боку пасажирів не виключають випадків відшкодування шкоди, завданої пасажирові у разі відмови перевізника від виконання договору, окрім випадків відмови від виконання договору з об'єктивних причин, таких як небезпека проїзду по певній території або технічна неможливість подальшого руху.

Список використаних джерел:

1. Скрипін В. Водії-волонтери Bolt зможуть безоплатно переміщувати українців у разі екстреної потреби. ITC.ua. 2022. URL: <https://itc.ua/news/vodiyi-volonteri-bolt-zmozhut-bezoplatno-peremishhuvati-ukrayincziv-u-razi-ekstrenoyi-potrebi/>
2. Одесская служба такси набирает волонтеров-водителей, чтобы помогать обеспечивать тероборону едой и медикаментами. Думская. 2022. URL: <https://dumskaya.net/news/odesskaya-sluzhba-taksi-nabiraet-volontеров-vodi-160495/>
3. Давайте допоможемо один одному: Як шукати волонтерів та тих, хто потребує транспорту за допомогою BlaBlaCar. URL: <https://blog.blablacar.com.ua/newsroom/novini/ukrajintci-khochut-dopomogti-blablacar-z-ednue-volontерiv-z-ukrajintciami-iaki-shukaiut-transport>
4. В Києве аферист под видом помощи по доставке экипировки для ВСУ обманул волонтеров на полмиллиона гривен. URL: <https://news.pn/ru/criminal/271812>

5. Лукасевич-Крутник І. Ціна як істотна умова договорів про надання транспортних послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/4/10.pdf>
6. Самойленко Г. В. Правова природа оплатних та безоплатних договорів перевезення пасажирів. *Право і суспільство*. 2016. № 2(3). С. 72–78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_2%283%29_14

Ключові слова: воєнний час, перевезення, транспортні агрегатори, договір перевезення.

Key words: wartime, transportation, transport aggregators, contract of carriage.

ВОЛОЩУК ВАЛЕРІЯ ЄВГЕНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри цивільного права*

АЛІМЕНТНІ ДОГОВОРИ В СІМЕЙНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

У сучасних умовах активного розвитку саморегульованих правових інструментів проблематика забезпечення охорони і захисту прав та інтересів особи нотаріально-правовими засобами набуває важливого значення як пріоритетний напрямок досліджень вітчизняної цивілістичної науки. При цьому особливої уваги заслуговують наукові розробки, спрямовані на дослідження найбільш проблемних у контексті цієї проблематики правовідносин, до яких виправдано відносять аліментні правовідносини у сімейному праві.

Наразі, нажаль, у сучасному українському законодавстві досі відстежується недостатність наукової розробки аліментного договору як інструмента правового регулювання сімейних правовідносин, особливостей його застосування та нотаріального оформлення. На практиці це позначається незначним використанням аліментного договору, а також потенціалу нотаріальної процедури з його посвідчення для найбільш повного забезпечення охорони і захисту прав та інтересів його суб'єктів [4].

Та все ж останнім часом зростає увага науковців до цієї проблематики у рамках як окремих галузевих напрямків правничої науки (цивільного, адміністративного права), так і з позицій обґрунтування загальних правових тенденцій щодо формування ідеології процесу конституційного захисту та охорони життєво важливих інтересів особи. Юрисдикційні ж аспекти забезпечення охорони і захисту прав та інтересів особи нотаріально-правовими засобами екстраполюють на поглиблене вивчення відповідних питань у рамках нотаріального процесу [3].

Ми вважаємо, що є необхідним розробка теоретичних засад аліментного договору як інструмента правового регулювання відповідних сімейних правовідносин, визначення особливостей його укладення, розробка на цій основі науково-обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення законодавства України з цих питань.